СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 240. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 15. жовтня, 1927. VOL. XXXV. No. 240. Jersey City, N. J., Saturday, October 15, 1927. THREE CENTS.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОСУДЖУЄ БОЛЬШЕВИКІВ І ФАШИСТІВ

ВЕСЬ УРЯД ВИБРАНИЙ НАНОВО.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 13. жовтня. — Американська Федерація Праці покінчила нині свою річну конвенцію. Як звичайно, перед закінченнем предложено їй до затвердження довгий ряд резолюцій.

З тих резолюцій найбільше дискусії викликала резолюція в справі комуністичних течій серед американського робітництва. Федерація Праці заявила сею резолюцією, ухваленою подавляючою більшостю голосів, що Федерація далі буде боротися проти комуністичних заходів розвалити зі середини американський юнійний рух.

Рівночасно з тим Американська Федерація Праці осуджує фашизм, і то на тій самій основі, що й большевизм, себто за його топтанне засад демократії.

Конвенція опісля перейшла до вибору уряду Федерації Праці: вибрано назад старий уряд без зміни.

Конвенція постановила відбути слідуючу конвенцію в місті Ню Орлінсі.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ХВАЛИТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ БОГАЧІВ.

КАЖЕ, ЩО ВОНИ РОБЛЯТЬ ПРИСЛУГУ ДЛЯ НАРОДА.

ПИТСБУРҐ, 13. жовтня. — Президент Кулидж виголосив тут на так званім Святі Основателя в Карнеґівськім Інституті довшу промову, в якій говорив про заслуги богачів для народних мас.

Кулидж каже, що богачі заслугують на вдячність широких народних мас, бо вони вживають своїх грошей для морального й умового піднесення народа, жертвуючи свої гроші на бібліотеки, ґалерії образів, на урядженне добрих концертів, тощо. Бесідник подав Карнеґі як примір такого міліонера.

ЕЛЕКТРИЧНЕ ПІДПРИЄМСТВО ДЕМОНСТРУЄ „МЕХАНІЧНОГО ЧОЛОВІКА".

АВТОМАТ СЛУХАЄ ЛЮДСЬКОГО ГОЛОСУ.

НЮ ЙОРК, 13. жовтня. — У будинку підприємства Вестинґгавз Електрик енд Менюфекчеринь Ко. на 150 Бродвей демонстровано нині перед громадою запрошених людий „механічного чоловіка".

Ся машина така штудерна, що на приказ людського голосу вона виконує ріжні служби. Предложений підприємством на показ автомат на один приказ засвітив світла, на другий приказ пустив у рух електричний вітрак, на третий приказ пустив електричний прожектор; далі він став замітати електричним приладом, а наконець засвітив сиґналову лямпочку.

ПАНІ ҐРЕЙСОН НЕ ВИЛЕТІЛА.

ЖІНКА КРИТИКУЄ ПАННУ РУТ ЕЛДЕР.

НЮ ЙОРК, 13. жовтня. — Пані Ґрейсон, котра жде на добру погоду, щоби вилетіти понад Атлянтійський океан у дорогу до Европи, незвичайно втішилася виратуванием панни Рут Елдер.

Деякі жінки, як примір жена відомого політика Френклина Рузвелта та др. Катерина Дейвис, звісна повага на поли соціольоґії (наука про суспільність), виступили з критикою лету панни Елдер. Одна з них сказала, що добра тайпістка приносить людству більше користи, як така славна летничка, яка наражається на смерть, але людству зі своеї жертви нічого не приносить.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЄ ПЕРЕД БУТЛЕҐЕРСЬКОЮ ГОРІВКОЮ.

НЮ ЙОРК, 13. жовтня. — На промисловім виставі, що тепер відбувається в салях Палати Ґренд Сентрел, виставив др. Герман Ґудмен апарат, який при помочи ультра-фіолетових лучів відкриває зовсім певно шахровані матеріяли, як приміром фалшовану горівку, шовк і перли.

ЗА ВБИЙСТВО Д-РА ЛІЛІЕНДАЛА.

МЕЙЗ ЛЕНДИНҐ, Н. Дж., 13. жовтня. — Розправу проти пані Марґарети Ліліендал та Вилиса Біча за вбийство д-ра Ліліендала визначено на 28 падолиста.

Тимчасом для закидів прокураторії сталася нині одна немила пригода, коли покликані судом знатоки оружа ствердили, що при стрілянню до д-ра Ліліендала не вживано ні одного револьвера, які найдено в домі Біча.

ЗАКИДАЮТЬ ЖОВНІРАМ РОБЛЕННЄ ПЕРЕШКОД У ВИКОНУВАННЮ ПРОГИБІЦІЇ.

ПЛЕТСБУРҐ, Ню Йорк, 13. жовтня. — Федеральний комішенер прогибіції Биксбі домагається арештовання капітана Делерайда й поручника Рафаела Салцмана, які мали робити федеральним прогибіційним аґентам перешкоди в виконуванню прогибіційного закона. Сі офіцири арештували двох федеральних аґентів, які задержали їх автомобіль для прогибіційної ревізії.

Прокураторія закидає далі, що богато жовнірів з місцевого табору часто їде до Канади, де так запивається, що відтак при повороті часто розбивають мирних людий. У сей спосіб приміром згинула родина професора Алфреда Діболта.

МОСКОВСЬКІ ПАЛОМНИКИ У ПОЧАЇВСЬКІЙ ЛАВРІ.

ВАРШАВА, 10. жовтня. — До Почаївської Лаври на Волині прибуло на днях споре число паломників із Совітської Росії. Паломники перебралися через совітську границю тайком, під проводом монаха Федора. По словам очевидця паломники роблять дуже потрясаюче враження: вони обідрані так, що аж лахміття з них звисає, майже голі й босі й цілковито вичерпані. Вони заявляють, що прийшли молитися за спасення народу, терплячого страшно у Совітській Росії, й за відпущення гріхів.

СМЕРТЬ ПРЕТЕНДЕНТА ДО ПОРТУҐАЛЬСЬКОГО ПРЕСТОЛА.

ВІДЕНЬ, 12. жовтня. — Умер тут у 75 році життя Дом Міґуель, князь Браґанца, бувший претендент до портуґальського престола. Був він сином бувшого портуґальського короля, Міґуеля, якого прогнала королева Марія.

Своїх претенсій до престола зрікся він в користь прогнаного з Портуґалії короля Мануїла II. Портуґалія, як звісно, є від 1912 року републикою й про поворот монархізму цілком не думає.

ПРЕЗИДЕНТ ГІНДЕНБУРҐ ПОМИЛУВАВ ВБИЙНИКА РОЗИ ЛЮКСЕМБУРҐ.

БЕРЛІН, 12. жовтня. — Президент Гінденбурґ помилував Ернста Круля, бувшого лайтнанта, якого в протягу 9 літ підозрівали, що був вбийником звісної провіднички німецьких комуністів, Рози Люксембурґ. Проти Круля був лише оден слабий доказ, що він був справді вбийником Рози Люксембурґ, а іменно найдено у нього срібний годинник, що належав до провіднички німецьких Спартаканців. З тої причини процес проти Круля застановлено, а опісля засуджено його на довгу вязницю за інші провини. Тепер, на підставі амнестії президента Гінденбурґа, виходить він на волю.

РЕМОНТ КАМЯНЕЦЬКОЇ ФОРТЕЦІ.

Фортеця в м. Камянець-Подільському уявляє собою чудову памятку старовини й відбиває українську, литовську, польську, турецьку культури. Збудували фортецю XIV. століття литовські князі Коріятовичі. Фортеця нині перебуває в такому стані, що потрібує значного ремонту. Наркомос вирішив цей ремонт зробити і асиґнував потрібні кошти.

КАРТИНА З ЖИТТЯ ЗАПОРОЖЦІВ.

Відомий художник І. Репін, що живе нині в Фінляндії, розпочав малювати велику картину з життя Запорожців. Картина називатиметься „Танок", на ній має бути змальовано запорізьку гулянку. Художник Репін давно відомий своєю картиною „Запорожці пишуть листа турецькому султанові".

СЕГОРІЧНИЙ УРОЖАЙ В КАНАДІ.

Альберта має поверх третину збіжа всеї Канади.

Після найновійших обчислень домініяльного департаменту рільництва Канада буде мати сього року другі найбільші жнива в історії Домінії, зібравши самої пшениці около 460 міліонів бушлів. В 1923 році збір пшениці дійшов 474,-199,000 бушлів.

На підставі обчислень сама провінція Альберта буде мати сего року 168,862,000 бушлів пшениці, підчас коли минулого року її збір виносив лише 113,120,000 бушлів, а в рекордовім 1923-ім році 144,834,000 бушлів.

Уся продукція пшениці в західних провінціях виносить після статистичного звідомлення, 432,223,000 бушлів проти 382,440,000 попередного року. Колиб сього року був дописав урожай і в Манітобі, то число бушлів в прерійних провінціях булоб перевисшило урожай з 1923 року, коли то Захід зібрав поверх 452 міліони бушлів пшениці.

Рівнож зазначує статистичне бюро, що в Домінії дасть овес 503 міліони бушлів, з чого 332 і пів міліона припаде на західні провінції, головно Сяскачеван і Альберту.

КРИК УРАТУВАВ УКРАЇНЦЯ ВІД РОЗТОРОЩЕННЯ МАШИНОЮ ДО ЗАМІТАННЯ УЛИЦЬ.

У Вунсакет шпиталі, у місті Вунсакет, Р. Ай., находиться Українець, Петро Шевчук, що лише завдяки свому крикови не згинув страшною смертю від розторощення замітачою місто машиною. Оператор машинової замітачки, Теодор Бібольт оповідає, що коли він замітав улиці при помочі машинової замітачки й їхав згаданою машиною в напрямі Монюмент скверу, почув несподіваню страшний крик. Застановивши машину, зліз він з неї й побачив чоловіка, що лежав перед самою машиною. Він підняв лежачого й закликав поліційний амбулянс, який завіз його до шпиталю. У шпиталі показалося, що привезений чоловік, яким саме був П. Шевчук, має зломані два ребра й здертя шкіри на лици, правім рамені й бедрі. Шпитальні власти подають, що життю покаліченого не грозить ніяка небезпека. Гр. П. Шевчук є членом 206 відділу У. Н. Союза у Вунсакет, Р. Ай. Бажаємо йому як найскоршого подужання.

СЕНАТОРА КАРПИНСЬКОГО ПОЗБАВЛЕНО ПРАВ ГРОМАДЯНСТВА.

Адміністративна влада першої інстанції надіслала сенаторові Карпинському повідомлення, що йому не признано польського громадянства. Мотивують це тим, що він в 1919 році покинув державну посаду судді. Характеристичне є це, що розпорядок передано йому щойно тепер і ввесь цей час він повнив обовязки сенатора. Тепер одначе тратить він і свій мандат.

НЕЗГОДА В РАДИКАЛІВ.

В радикальному таборі неспокійно. Др. В. Бачинський, голова партії образився на своїх товаришів, котрі закинули йому угодовство в часі виборів і подякував за почесть. Цього не сподівалися радикальні товариші і побоюючися втрати так видного члена, стараються тепер його перепросити, аби тільки остав в їх гурті.

РОЗБОЇ У ГАЛИЧИНІ.

Дорогою з Коростова до Козови їхав з ярмарку Йосиф Шварц. З ліса вискочило трех збуїв, які кинулись на Шварца, заткали йому рот соломою і стали шукати грошей. Шварц, будучи сильним мущиною, борикався зі збуями — врешті вирвав солому з рота і став кричати. Надбігло двох гаєвих, а збуї, побачивши їх, повтікали. — Між Гвіздцем а Сороками в Коломийщині збуї також обрабували Жидів, вертаючих з ярмарку. — В Снятині в половині вересня три збуї, узброєні в револьвери, впали в год. 11. в ночи до хати купця Йозеля Шора. Коли Йозель став кричати, загрозили йому збуї смертю. Оден зі збуїв стояв з револьвером коло Йозеля і його родини — а два збуї через цілу годину перешукали ціле мешканнє і рабували, що вдалося. І так забрали 700 долярів, 500 зол., 300 лей і цілу касу зі склепової ляди. Опісля спакували футра, біллє, столове срібло, ліхтарі, кілька золотих годинників і зі склепу тютюн та чеколяду. Родині Йозеля наказали, щоби тихо сиділа і зі здобичею повтікали. Щойно пізніще Йозель Шор наробив крику, але збуїв вже не було. Є сліди, що вони перейшли румунську границю. — В Стрию вертав вечером до дому учитель Дон. Коли був вже коло брами своєї хати, напали на него 3 збуї і сказавши: „гроші або життє", обрабували його і лишили зімлілого на землі. — В Жукові, пов. Городенка, збуї вбили тамошнього шинкаря Арона Яґета. — В Любіні великім під Львовом відбувалось весілля в хаті господаря Очеркевича. Незнані збуї силою вдерлися до хати, загасили світло і з ножами кинулись на гостей, зранивши смертельно двох людей. Найтяжче ранений сам господар Очеркевич.

ВСЕУКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗИМОВИХ СЕЛЯНСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ ШКІЛ.

Наркомос скликає в Харкові наприкінці вересня всеукраїнську конференцію зимових селянських сільсько-господарських шкіл. Конференція має розвязати найпекучіщі питання сільсько-господарської освіти дорослих селян і селянок. На конференцію прибудуть переважно завідателі зимових с.-г. шкіл. Викликається також представників тих окрінспектур Наросвіти, що не розпочинали ще в своїх округах роботи в справі організації шкіл.

РУТ ЕЛДЕР І ЇЇ ПІЛЬОТ УРАТОВАНІ

ЛЕТУНКА І ПІЛЬОТ НАХОДЯТЬСЯ В ДОРОЗІ ДО АЗОРІВ НА ПАРОХОДІ БАРЕНДРЕХТ.

ПАРИЖ, 13. жовтня. — До Парижа надійшла телеґрафічна вістка, що американська летунка, Рут Елдер і її пільот, Ґелдемен, находяться живі й здорові на голяндськім пароході Барендрехт і є в дорозі до островів Азорів. З телеґрами, одержаної в Парижі від самої Елдер, показується, що щось зіпсувалося у газоліновім збірнику її літака, а з другої телеґрами, висланої капітаном корабля, що уратував панну Елдер, видко, що літак був саме в огні, коли корабель Барендрехт ратував пасажирів. Ратунок летуна й летунки мав місце 350 миль на північний схід від островів Азорів.

Летунка Рут Елдер перелетіла проте 2,574 миль і є першою жінкою, що осягнула рекорд у леті понад океаном.

СОВІТИ ВІДКЛИКАЛИ Х. РАКОВСЬКОГО З ПАРИЖА.

ПРОСЯТЬ ФРАНЦУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО О ЗГОДУ НА ІМЕНОВАННЯ М. ДОВГАЛЕВСЬКОГО.

ПАРИЖ, 13. жовтня. — Совітське правительство згодилося вкінці відкликати Х. Раковського з Парижа.

Видко се з ноти, яку одержав французький амбасадор Ербет, у Москві, від міністра заграничних справ Чічеріна, а яка звучить:

„З огляду на домагання Франції совітське правительство уважає за свій обовязок увільнити Х. Раковського від обовязків амбасадора для Франції й іменувати його наслідника й просить саме о згоду французького правительства на його іменовання".

Правдоподібним наслідником Раковського буде М. Довгалевський, совітський амбасадор у Японії. Совітська преса, пишучи про відклик Х. Раковського з Парижа, каже, що є він наслідком успішних протибольшевицьких інтриґ Англії, яких найлучшим доказом є відвідини у Парижі англійських міністрів, Чемберлейна і В. Черчила.

ВАТИКАН ДОМАГАЄТЬСЯ СВІТСЬКОЇ ВЛАДИ ДЛЯ ПАПИ.

ОССЕРВАТОРЕ РОМАНО ХОЧЕ, ЩОБИ ІТАЛІЯ ВЕРНУЛА ПАПІ ЧАСТИНУ ЗАБРАНОЇ ТЕРИТОРІЇ.

РИМ, 13. жовтня. — „Оссерваторе Романо", орган Ватикану, пише у послідним своїм числі, що „Римське питання" можна буде лише в той одинокий спосіб належито розвязати, коли „Апостольська Столиця" одержить незалежну територію, без огляду на се, якби мала вона й не була. Наведені слова важні тому, що Ватикан перший раз від упадку папської світської влади в Італії виразно сказав, чого хоче й які є його мінімальні домагання.

Почавши від 1870 року, себ-то від упадку світської влади папи, усі папи, а іменно Пій IX, Лев XIII, Пій X, Венедикт XV і Пій X всегда протестували проти положення, у якім находиться папство й домагалися повної свободи й независимости для голови католицької церкви. Ніоден однак зі згаданих папів не заявив досі виразно, в який спосіб можна буде вдоволити домагання „покривджених папів". Сталося се доперва тепер, коли папа переконався, що того, що колись посідали його попередники, ніяким чином назад не одержить.

АМБАСАДОР ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ПРЕДСТАВЛЯЄТЬСЯ КЕМАЛЕВИ ПАШІ.

ХВАЛИТЬ ПОСТУП, ЯКИЙ ЗРОБИЛА ТУРЕЧЧИНА ПІД УПРАВОЮ МУСТАФИ КЕМАЛЯ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 13 жовтня. — О. К. Ґрю, перший амбасадор Злучених Держав до Туреччини від часу вибуху війни, представився президентови Кемалеви й вручив йому свої уповновласнюючі папері.

Амбасадор Ґрю сказав при представленню Мустафі Кемалеви, що поступ, який зробила Туреччина під управою Мустафи Кемаля, викликав живе заінтересовання у Злучених Державах і буде важним чинником при розвитку дальших взаємин між обома краями.

Президент Мустафа Кемаль подякував амбасадорови за признання для його праці над піднесенням Туреччини.

НОВИЙ СОВІТСЬКИЙ ПОСОЛ У ВАРШАВІ.

ПОЛЯКИ ПРИЙМАЮТЬ ДУЖЕ ТОРЖЕСТВЕННО ПОСЛА БОГОМОЛОВА.

ВАРШАВА, 13. жовтня. — Президент Мосціцький приняв дуже торжественно нового російського посла, Богомолова, наслідника убитого Войкова.

Повозови посла Богомолова в часі його їзди до Бельведеру товаришив відділ польської кавалерії.

Богомолов заявив президентови Мосціцькому, що Совітський Союз годиться заключити з Польщею договір про взаємні гарантії. Переговори дотично подробиць вже майже закінчилися. Веде їх польський посол у Москві, Патек.

РОСІЙСЬКА КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ВИКЛЮЧАЄ ЗНОВА ЧЛЕНІВ.

МОСКВА, 13. жовтня. — 44 комуністів виключено тут з комуністичної партії за ширення бунтівничої пропаґанди проти Центрального Комітету комуністичної партії. Між виключеними є Преображенський, Серебряков і Шаров, що були сторонниками Троцького, провідника опозиції у комуністичній партії.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Побдинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на 1. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ТІПАТ ДОВМ"

Отся назва не сходила зі шпальт американських ґазет на протязі довгих місяців. Все видніла вона на першім місци. І не без причини. Бо ходило тут не тільки о ратунок державного майна, але й о ратунок престіжу уряду.

В 1922 році винанято нафтовій компанії Маммот, яка находиться в руках американського міліонера Синклера, нафтові терени в стейті Вайомінґ, звані „Тіпат Довм", величини 9,321 акрів. Та земля була зарезервована для департаменту фльоти, а всі доходи з неї мали йти до державної каси. Ото ті богаті в нафту терени винаняв за адміністрації президента Гардинґа його міністер внутрішних справ Фол своїм приятелям з нафтовим магнатом Синклером на чолі. В порозумінню з Фолом був рівнож і секретар фльоти Денбі. Вже в перших роках вартість добутої з тих теренів нафти виносила понад два міліони долярів, з чого до державної каси йшла тільки сема частина. Та це не було рішаючим для тих судових кроків, які мусів повзяти уряд проти Синклера і Фола. Ото демократична партія взялася досліджувати ріжні „зделки" республиканської партії, а між иншим і справу Тіпат Довму. З тої боротьби двох партій вийшли на верх скандали з Тіпат Довм, які закінчив тепер Найвищий Суд в Вашингтоні остаточно в той спосіб, що відобрав ті терени Синклерови, а віддав їх назад державі. В грошевому розумінню це означає для держави прибуток, що сягає соток міліонів долярів. Та тут не так ходить о гроші, як о це, що цей наєм нафтових теренів відбувся дорогою нечесною, хабарницькою. Виходить, що бувший міністер внутрішних справ Фол дістав за виарендоване Тіпат Довм хабар в сумі $230,000. Над тим буде ще осібна судова розправа. І хоч її вислід невідомий, то не змінить він одначе рішення Найвищого Суду, в якім зазначено, що контракт найму був звичайним обманом, зверненим проти уряду, та що Фол ділав на шкоду уряду.

Всі ті хабарницькі скандали, яких тепер не бракує, залишають по собі, річ природна, серед американського громадянства дуже погані наслідки. Тимбільше, що їх тепер використовують демократи і атакують через те теперішну адміністрацію. Через те, хоч судове оречення приверне державі назад маєтки, не приверне воно в тій самій вірі довіря загалу. Бож тут допустилися ошуства найвищі урядовці, а сенатор Рід в своїй щойно виголошеній публично бесіді винує за те ще й бувшого президента Гардинґа, який держав на чолі департаменту справедливости Герри Доґерта, відомого хабарника. А Кулидж приглядався тому і був незрушимий як бостонська устриця в серпни на бічу — так каже сенатор Рід.

МОСКОВСЬКЕ ПУСТОМЕЛЬСТВО

Останніми днями приїхав з Европи до Америки один з видатніших російських економістів проф. Емелянов, якого запрошено до американського каледжа читати лекції. Він недавно давав відчит на тему „Осільсько-хаяйственних перспективах в Росії". В свойому півтораґодинному викладі він лише повторював давно й загально відомі факти тісного звязку розвитку культури й державности народів з їх землею.

Тут навів він як приклад Чехів, вказуючи на значіння селянства, як опори державности та народности. Він підкреслив той факт, що Німці на протязі 300 років гнітили та денаціоналізували Чехів. Всі чеські міста разом з столицею Прагою були знімечені. Лише селянство залишилося чеським і зберегало якости та традиції чеського народа. Коли вже здавалося, що Чехи перестали істнувати як нарід, зявилися спочатку нечисленні чеські патріоти, що почали вести роботу над відродженням чеського народа. Не богато минуло часу, як чеський селянин почав навіть міста виповняти своїм національним життям. Через те відродження чеської держави стало фактом.

До порівнання надавався би найкраще український нарід в його боротьбі за своє визволення. Але для московського централіста скрізь однакові процеси визволення народів з чужинецького рабства, тільки не для народів бувшої Росії. Особливо шляхи українського відродження та боротьба за свою незалежність для русоцентристів не можуть мати анальоґії з иншими, бо, мовляв, „Українци тоже Русскіе". Московська інтеліґенція, що так хвалиться своїм ідеалізмом та репетує про свою гуманність, поступовість і т. д. на ввесь світ, визнає й вітає право визволення всіх народів, крім тих, що перебувають в лабетах Росії.

Як зразок московського пустомельства та критикоманії була вся доповідь проф. Емелянова. Властиво на саму тему свого відчиту він сказав лише пару слів, що „коли ми не знайдемо правильного розрішення відношення людини до землі, то це загрожує не лише державному й культурному буттю „русскаво народа", але й фізичному його істнуванню". Але, яке, на думку професора, може бути розрішення, він не сказав, навіть не намітив найменьшої можливости.

Критикуючи минувшину в Росії, особливо в земельному питанню, та інтеліґенцію, що породила теоретично большевизм, який Ленін хотів перевести в життя, шановний професор не помічав того, що він сам не має пляну що до будуччини. Минуле погане, сучасне ще гірше і його треба „якось змінити". Ось і вся програма сельського господарства в Росії.

От таке то пустомельство охопило всю московську інтеліґенцію.

Намагаючись скрито провести свою гадку в оборону панських великих земельних посілостей, проф. Емелянов допустився в свойому відчиті неточности, якої вченому не слід би було робити. Він зарахував селянські господарства до непродуктивних господарств, бо вони не продають хліба на ринок так багато, як панські. Тут правдивіще буде означення цих господарств терміном „товарність". Тоді стане само собою зрозумілим, що товарність панських господарств більша за селянські, бо сам пан та його робітники не можуть спожити все те, що господарство випродукує, а селянин має такі дрібні господарства, що споживає сам їх продукцію.

Збільшення продукції залежить не від відновлення панських господарств, а від інтензивности сільського господарства, від переходу від мало доходних культур до високо доходних. Себто від переходу з ірраціонального господарства до раціонального.

"Наприклад: українські селянські господарства були більше товарні ніж московські тому, що московський мужик виходив „пахать поле" з деревляною „сахой", в яку запрягав одну шкапину, або свою жінку, а український селянин орав плугом, запряженим двома, або трома парами волів чи коней. Московський „мужік пахал" свою ниву лише шкрябаючи її на глибину два-три цаля, а український селянин орав, перевертаючи скибу за скибою на яких 12-18 цалів глибини. Український селянин, а особливо хуторянин, сіяв на чорному пару, а московський „мужік" не мав поняття про чорний пар. Український селянин останніми роками завів систему плодозміну в свойому господарстві, а московський „мужік" все лишався при трьохпольнім господарстві, що заведене було ще триста років тому при Борисі Годунові.

Ось, де причина вищої продуктивности й товарности сільського господарства.

Добре схарактеризував пр. Емелянов дореволюційну й сучасну Росію, називаючи її країною „хазяйственних ідіотів". У московської інтеліґенції, у московського народу не було й немає почуття набування („накаплівання"). Не було бажання піднестися на вищий, ська пєса „Вішньовий Сад", в завжди було стремління рівнятися до жебрака.

Стара й сучасна Росія, як каже проф. Емелянов, то чеховська пєса „Вішньовий Сад" в якій всі дієві особи є „хазяйственними ідіотами", крім одного. Думаємо, що Москалі може несвідомо відчувають, що серед „хазяйственних ідіотов" в бувшій Росії був лише розумний господар „старательний малорос", що на своїх плечах тримав тягар російського „хазяйственного ідіотизму". Не даром Москалі говорять, що в Українців надзвичайно розвинуте почуття власности та індивідуалізм.

Щож на це все скажуть наші „Малороси", „кацапи" та инші москвофіли, що приклоняються перед авторітетом московського „хазяйственного ідіотизма"?

ЯК УРЯДУЮТЬ У ПОЛЬСЬКИМ КОНСУЛЯТІ.

На недбайливість урядовців польських консулятів за кордоном появлялися вже нераз таки в польській пресі численні жалоби. Все таки такої сензації, що свідчить про крайне безголовя та недбальство цих інституцій, а яку надруковує саме тепер жидівська преса, як рідкий куріоз, дотепер ще не було. Річ малася так:

Перед 6-ти тижнями звернулася до польського консуляту в Парижі Жидівка Йохевед Блюменкранц з проханням про пашпорт, який належався їй як польській громадянці. Для того предложила всі потрібні документи, що свідчили про її польське громадянство. Все таки їй пашпорту не видали, але приказали зголоситися вдруге після 4-х тижнів.

Жидівка пішла, а консулят звернувся тимчасом до Варшави з проханням провірити права Блюменкранц до польського громадянства. Очевидно; серед крайньо недбалого полагоджуваня справ, консулярний референт не завважив, що Блюменкранц це не Жид, але Жидівка. Тому й написав до Варшави, щоби там провірили відношення прохача до військової служби. У Варшаві шукали в списках, але не найшли у військовім річнику п. Блюменкранца. Отже що-ж?... Ясно, дезертир! Блюменкранц вичеркнули з книг людности й відібрали громадянство. Про те повідомили, очевидно, консулят.

Коли Жидівка Блюменкранц зголосилася після 6-ти тижнів по відповідь, відповіли їй, що пашпорту не дістане та що втратила польське громадянство.

— Чому? — запитала нещасна жертва консулятських порядків.

— Бо Йохевед Блюменкранц є дезертиром! Це стверджено урядово.

Остовпіла Жидівка помацалася за голову. Не знала, що думати, — невже вона несповна розуму, невже це сон, невже в Польщі вже й жінок до війска беруть?...

— Алеж я з цілою певністю жінка, а не мущина. Можу доказати! — скрикнула.

Урядовець здвигнув раменами: — нічого не пораджу, Варшава вирішила, що ви дезертир.

Почалася тяганина. Жидівка пішла до самого консуля переконувати.

Мабуть переконала, бо після довгих перепетій дістала пашпорт.

Чи поїхала до Польщі, до обітуваної країни, не відомо, але що в польських консулятах за кордоном куріозний балаган — один доказ більше.

Піди до Кракова, всюди біда однакова; піди й за Карпати, то треба бідувати.

Не можна просити жертв від других на будову Сиротинця-Захисту У. Н. Союза, поки всі члени, урядники і відділи У. Н. Союза самі перше не дадуть поважної жертви. Чужий може дасть дещо — не все, однак ми повинні перше зробити свій обовязок: зложити потрібні жертви і прислати до Гол. Канцелярії У. Н. Союза.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

ЛІТЕРАТУРНІ НОВИНИ

Олесь Бабій: **„Гуцульський курінь".** Поема. — Олекса Стефанович: **„Поезії".** Збірка 1. — Василь Софронів: **„Грішник".** Нариси.

(1)

Др. Остап Грицай (Відень).

Розглядаючи твори наших наймолодших письменників, доводиться сказати з признанням, що вони намагаються ставати висловом нашого, такого важливого своїм змістом часу, та шукають тіснішого звязку з усім, що є життям рідної суспільности під теперішню хвилю. Воєнні пережиття, а з тим і буруни нашої прескорбної визвольної боротьби за свою власну державу не пройшли без глибшого відгомону в душах молодих письменницьких творців України. Правда, справді великої індивідуальности, що булаб одним з таких виразників змагань нашого часу, якими були в межах своєї епохи Іван Франко або Леся Українка, сучасна Україна ще не видала. До цього не дістає нам в літературній области — таксамо як і в політичній — повного обєднання та однодушних стремлінь наших національних мас. Але коли зважимо, що люде, які нині працюють в нас на полі літературної творчости, це здебільшого молоді, щойно розвиваючіся сили, та що процес національного обєднання — так прекрасно висловлений в Обєднанню Українських Організацій Америки — поступає все-таки, принайменше в поодиноких середовищах, невпинно вперед, то можна надіятися, що письменицька творчість нашого часу зможе витворити собі щораз гостріше обрисоване власне облича та стане гідним виразником тої останної доби України, в якій нам доводиться страждати та боротися за її оконечне визволення. Талантів, і то гарних, богатонадійних талантів, в нас і тепер не мало. Діло тільки в тому, щоб ті молоді наші таланти мали змогу гармонійного розвитку не тільки з погляду духового, але й фізичного. Щоб їх молоді душі не отроювала заздалегідь та специфічно українська атмосфера межи усобної гризні та кирині, духової темряви та безнадійности всякого вищого змагання, що вже стільки наших талантів потопила в нетрах омертвлюючого песимізму та повної безхарактерности. Та щоб рідна суспільність цікавилася їх першими творами, купувала їх та читала, даючи їм таким чином і змогу матеріяльної екзистенції без постійної небезпеки голодової смерти та тих життєвих злиднів, які дорогоцінний орґанізм творчої людини руйнують передчасно так, як зруйнували його Іванові Франкові. Молодому талантові треба таксамо, як і молоденькому цвітові, багацько тепла, тепла люблячої уваги та співчування зі сторони тих, в колі яких і для яких він творить. Нехай, що той чи инший новий літературний твір у нас виявляє поки-що тільки завдатки творчої спромоги, і не є вільний навіть від грубих промахів та помилок. Нашим громадянським обовязком є все таки купити і перечитати його тай тим доказати, що ми нація культурна, яка вміє вшанувати своїх працьовників на кожній области національної творчости. А що багато тут цікавого й гідного нашої уваги, цього доказом хочби отсі три нові появи, які хочу в рамцях нашого фейлетону розглянути.

Подивімся уперед на поему „Гуцульський курінь", написану **Олесем Бабієм,** а видану цього року накладом „Групи Української Національної Молоді" у Празі.

Зазначу зараз, що Олесь Бабій — це один з найвизначніших талантів між нашими наймолодшими письменниками, стількиж спосібний поет, що й оповідач, відомий уже як автор збірки поезій **„Ненавість і любов"**, двох прозових збірок **„Шукаю людини" і „Гнів"** (1922 р.) та поетичних праць в обновленім „Літ. Наук. Вістнику". Все, що досі Бабій написав, знаменне своєю тонкою, ліричною чутливістю, з помітним хистом змальовувати короткі, настроєві моменти на тлі одної, фільософічної думки про життя. Зразцями такої лірики є між иншими його „Селянська колисанка" з відгуком воєнного лихоліття в нас, „На селі", теж на тлі війни, „Жита", радісний спів Рідній Землі, „Вона і Він" та „Вже вірю", фільософічні міркування про матерію і духа, „Він поет", глибокий своїми думками спів про судьбу поета-творця, „В майбутнє", теж глибоке міркування про святощі людства, і т. ин.*). Ця фільософічна закраска у творах Бабія заслугує на увагу і признання тимбільше, що в нас пересічний поет не звик фільософувати, тільки любить поглиблюватись у свої здебільшого сумовиті почування і виспівувати так заєдно одно й те саме. А в Бабія є ясний, молодечий погляд і на життя довкола нього та далеко поза ним, і все те, що його чутлива і вдумлива душа розважила і зясувала собі як одну із життєвих ідей, висловлює він у своїх віршах з молодечим розмахом та зі щирістю безпосередного пережиття, яке переконує нас скрізь про його правдивість. До того Бабій помимо принагідних темних сторін в ціловиді розмальовуваного собою життя, не зневірюється і не томить нас безконечними скаргами та жалями, а вміє добувати зі своєї кобзи звуків, повних бадьорости і життєвого запалу. Так нпр. в маленьким, але замітнім віршику п. н. **„Юний сміх":**

Юний сміх, весняний спів
Зловимо в космічнім хорі:
Не понурий зойк з'січів
На цвинтарному просторі.
Гнів бунтарних поколінь
Переллєм на срібні струни:
Не жебрацьких нам скиглінь,
Не молитва — а перуни!
Миж не впали в порох ниць
Під грізні життя колеса:
Пісня в нас — це іскри криць,
Дух наш — з мязів Гераклеса.
Муза не старушка, ні,
Що на сон співа для внуки,
Хай об мраморі пісні
Нарід на щострить шаблюки.
Спів наш — не нудьги покрок
І не іграшка у жарті:
А борця тривожний зов
Що стоїть в ночі — на варті!
(„Л. Н. Вістник" — кн. III. 1922).

*) Всі ті поетичні твори поміщені в річниках Л. Н. Вістника (1922—27), який завдяки доцільному проводові високо освіченого і дуже талановитого редактора д-ра Дм. Донцова, в обнові нашої літературної творчости грає значну ролю. — О. Г.

Ми не подивуємося тому, що саме Бабій, зі своєю вдумливою увагою до важливих проявів життя та зі своїм нахилом до поважних тем, які дають йому змогу щирого розмаху думки й почування, взявся змальовувати в більшій поемі найвизначніші моменти нашої визвольної боротьби в бурунах світової війни. Його „Гуцульський курінь" — це трийцять і три поетичних картин на овиді того крівавого часу, угрупованих довкола боєвих змагань і пригод 300 Гуцулів, що утворили свій власний курінь і як такий самостійний відділ стають до боротьби за волю Рідного Краю. Як бачимо — завдання нашого поета велике і незвичайно важне та трудне. Бо наша остання визвольна боротьба повна таких геройських, потрясаючих своїм нечуваним траґізмом моментів, що гідна вона увіковічнення і найбільшими поетами та в творах монументальних, які і на протяг цілих століть після нас змоглиб достойно свідчити про те, як Герої України боролися і проливали сторіками свою святу кров за Рідну Землю. І нема в нас ще й до сьогодня такого поетичного твору, що хоч намагавсяб, хоч пробував би змальовувати ту боротьбу в усій її подавляючій величі та окрівавленій красі. В нас же і велика боротьба Хмельницького, і Мазепи — ті преславні подвиги нашого минулого — не діждалися до нині гідного поетичного уподобнення рідними творцями, і ще до нині воно так, що про Хмельницького і про козаків культурний світ знає здебільшого те, що набрехав про них славетний Лях Генрик Сенкевіч у своїх романах „Ogniem i mieczem", „Potop" та „Pan Wołodyjowski", а про наш безсмертний бій під Полтавою та про Мазепу — поему Англійця Байрона та Москаля Пушкіна, хоч це сьогодня помимо своїх поетичних красот перестарілі й односторонні твори, які з найглибшою суттю нашої тодішньої визвольної боротьби нічого спільного не мали й не мають. Не чужинецьким поетам і письменникам змоглаб відслонитися найглибша душа нашого народу в боротьбі, а своїм співцям і творцям, бо поетичних талантів в нас, як ми знаємо всі, не недоставало нам ніколи, а недоставало їм тільки змоги творчої праці при допомозі власної суспільности та її пошани для такої праці. Читаймо тільки таку історичну поему про Хмельницького, як „На Святоюрській Горі" Івана Франка. Хіба не бачимо тут широкого розмаху поета, творчого оживотворення даних подій та грози збунтованого, всенародного велита? Але до справді великих, монументальних творів такого роду в нашого Франка вже не було сили, бо зжерла її заробітницька панщина по польських „Kurjer-ах", для яких Франко в найкрасшім віці свойого життя десять літ виснажував свій геніяльний талант на принагідні статті тай передовиці, бо у своєї суспільности не було для Франка шматка хліба і не було зрозуміння та пошани для його таланту. Оттак було і є з цілим рядом инших найкрасших талантів в нас, і воно незвичайно знаменне, що і „Гуцульський курінь" Бабія і „Поезії" Стефановича видані заходами — самої молоді. Це знак, що нове покоління України розуміє красше свої культурні завдання, ніж та суспільність, з лона якої вийшли Франко і Кобрянська, і тому можна й надіятися, що поети того нового покоління зможуть на будуче творити в красших життєвих обставинах, ніж скрівавлені вічним трудом Каменярі з країни Ботокудів та Безумовичів, та поведуть нашу творчість в тім великолінійнім напрямі, який так додатно зазначується в геройській поемі Бабія.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОХОДІМ СВОЇХ ПРАВ В ПОЛЬЩІ ПРИ ПОМОЧИ АМЕРИКАНСЬКОГО ПОЧТОВОГО УРЯДУ.

Польська почта відома в світі, подібно як і польська господарка. Старокраєві часописи подають раз-у-раз новинки, як то листи, адресовані по українськи, вандрують на Сибір, до Китаю і Японії і як японські урядники завертають їх назад до Галичини, виписуючи назву по англійськи.

Особливо ми, американські Українці, знаємо це добре, бо не тільки наші листи пропадають, але пропадало богато нашого гроша, що ми висилали до рідні в реджістрованих листах.

Недавно вислав я грошевий переказ до своєї сестри, а польська почта не хотіла виплатити, бо не знала, чи назва „Пелагія" є та сама, що в польськім „Пелягія". В той спосіб польські шовіністи хочуть нас змусити, щоби ми писали тільки по польськи.

Та я не дав за програну, а віднісся до Вашингтону до міністерства почт і телеграфів, щоби воно повчило польський уряд, як має поступати. Недавно тому я одержав з Вашингтону письмо, підписане Р. С. Регаром, асистентом генерального почмайстра, до якого залучено письмо вашингтонського уряду до міністерства почт і телеграфів в Варшаві, в якім поручається виплату грошей моїй сестрі та заразом взивається польське міністерство, щоби поробило заходи, щоби листи, адресовані до моєї родини в Східній Галичині були доручувані, бо вони досі не доходили. Додам, що вашингтонський уряд почти подав назву місцевости, вулицю і імя моєї родини в українськім виговорі.

Подаю це до відома ширшого загалу, бо така історія певно трапляється не одному. Треба про все те доносити до Департаменту почт і телеграфів в Вашингтоні, а він буде доходити справи. Коли Польща скомпромітується так кілька разів, тоді і наші листи будуть доходити і права нашої мови будуть збережені. До того уряд буде мати нагоду практично довідатися про відносини в Галичині.

Стефан Долгун, Дітройт, Міш.

НЕ ТАК ТО ЛЕГКО УКРАЇНЦЕВИ БУТИ БІЗНЕСМЕНОМ.

Я не є тепер бизнесменом, але пробував ним бути вже декілька разів. Тому знаю, що не легка це штука. На голові богато, години довгі, свої завидують, а чужі бойкотують. Через те чоловік дуже часто денервується, кидає бизнес і шукає иншого хліба. Мало хто в тім всім видержить і тому я так подивляю наш Січовий Базар в Ню Йорку, що він поширив бизнес до тої міри, що перенісся з 7-ої улиці на „Ей евню", до широкого льокалю. А це не була легка справа, бо цілий „іст сайд" вніс зажалення до Віктор компанії і був противний, щоби Січовий Базар відчинив свій склеп на таку велику скалю. Протестували проти „гоя" головно жиди, але й инших протестів не забракло. Бачимо вже з того приміру, що навіть тут в Америці стрічає Українець ріжні перешкоди з боку чужих конкурентів. А прецінь це для нас всіх втіха, коли який Українець зможе те все переборити і вивести свій бизнес з кутка на ширший світ. Маємо вже українського бизнесмена гром. Лесюка, що має офіс на Бродвею і 44 улиці, в самім серцю Ню Йорку, маємо і других з добрими бизнесами. Коби їх тільки більше було, і коби всі вони попирали нарідну справу, то була би користь і нам. Закидувати їм нема чого, бо добилися вони того тяжким трудом. Я радію ними і через них сам набираю охоти братися до бизнесу наново і думаю, що таки візьмуся.

Теодор Прудиус, Ню Йорк.

ЯКА ЗБІРКА ВАЖНІЩА?

Всі свідомі Українці в Америці звернули тепер всю силу в напрямі збірки жертв на поміч нещасним браттям в Галичині, яких страшна повінь зробила жебраками. Тому не час і місце тепер збирати жертви на „Петрів гріш" — диля „бідного" римського папи, — на католицьку пропаганду на Сході, на виховання рутенських духовників, — ... на будову церкви Йосафата Кунцевича в Перемишли, — як це робить еп. Богачевський.

Щож важніще? Поміч голодним, — чи ратунок „зубожілого" папи? Хліб для жертв повени, — чи католицька пропаганда на Сході? Ратунок бездомних братів, — чи мурована церква в честь Кунцевича?

Нехай найвірніщий поклонник Риму і епископа Богачевського поставить собі ті питання, та нехай шукає на них відповіди в своїм серцю і сумлінню. Таж папа римський має досить міліонів і без дарунків від Українців. Тай за що належаться від нас презенти папі, — за конкордат? Нема чого нам тепер клопотатися місійними фондами, з яких покриваються видатки на церковні процеси з громадами, ні нема причини думати про алюмнатик, який допоможе виховати нових рутенських рабів. Нам треба тепер ратувати рідний край від голодової смерти.

І. Г.

Василь Бобрів.

НА НОВЕ ЖИТТЯ

(Докінчення). (4)

Ті відразу ускочили в холодну воду. Ті чим далі глибше, але не оглядалися. Люде на пісках спинилися, дивлюючись нам у спини, і той погляд десятка очей я чув на своїй спині. Ось це річечка й кінець.

Шубовсть! Вискочили й хутко поперли вгору. Ще пять хвилин, і ми у віковому лісі. Залізли в гущавину, де зроду ноги людської не було, вибрали сухе місце, розісляли плащі, а лахи мокрі розвісили по гилячках і аж тоді згадали про торбу.

— Спасибі доброму чоловікові, що подбав про нас бідних, — підносячи очи вгору, наче піп, протягнув Марян. Очевидно, дядько вихав на цілий день, про що свідчили фунтів півтора ковбаси та хлібина доброго хазяйського житнього хліба.

Заразже по сніданкові урядили військову раду. Власне я інформував своїх новобранців: де ми й як треба йти далі. Виходило, до кордону верстов пять, не більше. Рішили йти і в день — в лісі безпечно.

— Отто як кинеться — лаятиметься! — примощуючись, задоволений роботою, смакував Марян.

— Чого лаятиметься, дякуватиме. До дому лекше буде повертатись.

Останне речення я чув уже крізь сон.

IV.

День пройшов без особливих переживань. Йшли лісом, просто на сонце, що тепер вже висіло над самим лісом. Перейшли гостинець. Далі ліс кінчався — зачиналося поле, на якому, видно було, ще поралися люде. Залягли до темна в лісі. Ось і зовсім стемніло.

— З Богом!

Скільки ми йшли — не знаю; тільки кордону, що давно мав бути, не було, мов чорти проковтнули.

— Чекатимем дня, — рішив я. Спинилися, залягли в борозні, чекаємо світанку. Недалеко від нас ще гостинець. Ні душі — мов вимерло на ньому.

Засіріло. Посунулись. Придивляємося. Ніде ні тих кордонних стовпів; а які вони — не знаємо. Якісь мусять бути — без стовпів не можна.

Зарожевився обрій ззаду нас, — ідемо, виходить, добре. Вже й зовсім видно. В низу біліють стовпчики.

— Границя! — промайнуло. Ще якийсь гостинець треба перетяти. От біда. Наближаємося. Зза виїмки вирнуло трох жандармів з крісами за плечима. Помітили. — Погано, — думаю, а в самого мов мотор в середині стосильний стугонить.

Залягли в коротенькому вівсі, повитягали ножі залізні. — Чекаємо.

— Коли надійдуть, — видаю розпорядження, — ховай ножі до рукавів. Вони ніколи не подумають, що ми можемо на них напасти, й коли підійдуть, вибирай собі кождий і бий, а самі в ноги.

Але не дійшло до того. Постояли Антки, пораялися прощось і повільною ходою рушили вправо. Вичекали, кроків вісімсот відійшли жандарми, побігли. Наче вітер полетіли до граници. Замітили і жовніри, біжать, на бігу розряжаючи рушниці.

Надбігли до білих стовпчиків і стали. Неширока, але надзвичайно бистра річка, якої не перескочиш, через десять кроків завертає в розташовання Поляків.

Забігали, мов квочка за курятами, по березі. А ззаду не перестають кульки падати зовсім близько, бризкаючи по поверхні бистрої річечки.

Лише кроків триста розділює нас від ока польської Теміди. Здавалося — виходу нема. І як звичайно буває в час найбільшої небезпеки, коли здається все передумано й перекомбіновано, знаходиться щось, що спасе тебе. Так і тут. Востаннє глянувся навколо й хотів уже руки вгору підносити, мовляв: „Пане, я ваш", угледів вербу, що стояла поруч, похилена в бік Німеччини.

У мент, малпою витаскався на рівну вербу і скочив, що було сили, на другий бік. Мов груші ляпнули коло мене товариші й побігли до маленького цвинтаря, що був тут же недалечко.

В той-же майже мент набігли жандарми, та чортового батька поживилися. Ми були недосягнені. Смачно вилаявши нас гайдамаками, одповіли на наші глузування. Тут тільки відчули ми втому. Забравшись на могилки, примостилися між сірими бездушними плитами, які здавалися нам в той мент найліпшими друзями світа.

Ми вступили в нове життя, серед тих, що давно розрахувалися з ним, жорстоким і принадним, сумним та веселим.

Соловейко гримав, плескалася десь вода журливо й три мандрівники, бажаючі нового життя, клали межу своїм солодким старому, яке лишили там, десь іззаду, далеко, й після сну, мов діти сподівалися найти те, для чого три дні так хвилювалися.

Нове життя.

У Злучених Державах є 16 міліонів телефонічних сполук, так що на 1000 мешканців припадає 130 сполук, а в Европі на 1000 мешканців тільки 12.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЛОРЕЙН, ОГАЙО.

Організують допомогу для краю.

Дня 9. жовтня скликав о. В. Коритовський збори в справі повіні в Галичині.

Збори отворив о. В. Коритовський і заохочував громадян, щоби помогли нашим братам в їх біді. Гром. Кінаш забрав дорадчий голос в тій справі. Відтак Николай Сикута вніс, щоби вибрати комітет, щоб занявся збіркою. Так поставив Івана Шумилу на предсідателя, на що усі присутні згодилися. Відтак вибрано ще Д. Колачка і Теодора Яжика і ухвалено, щоби цей комітет зарядив збірку по всіх українських хатах.

На зборах зложено жертви в сумі $12.00.

Імена всіх жертводавців будуть поміщені, коли буде скінчена збірка.

За Комітет:
Іван Шумила;
Дмитро Колачко;
Теодор Яжик.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

З діяльности Центрального Ратункового Комітету.

Робота в нас на народній українській ниві йде усе, хотяй не тим крикливим голосом, що в других громадах нашої іміграції, бо люде працюють тихо і стараються по змозі робити то, що можна і скільки можна.

В нас здавна істнує Центральний Ратунковий Комітет, зложений з усіх місцевих організацій (з виємком большевиків); кожний старається нести сталу допомогу рідному краєви. Цей комітет проявляє живу діяльність. Представники місцевих організацій сходяться кождого місяця на регулярні збори комітету, там радять, що треба зробити в справі допомоги краєви. Делегати кождих місячних зборів здають справоздання про „діяльність комітету по своїх відділах і так Рачестерський Центральний Комітет істнує вже шість літ.

Кождого року при остатку року скликає загальне віче і здає справоздання перед людьми, що він за рік зробив для краю чи для місцевої громади.

Таких наших сталих організацій, котрі би занимались все одною роботою помочі краєви, в Америці нема. От тепер страшна катастрофа навістила наш рідний край. Як видно з дописий в газетах, то наші люде доперва скликають збори для завязання спільного комітету для збирання жертв на ратунок нашим братам в старім краю. І чи не булоби пожиточнійше для тої громади і рідного краю, щоби такий комітет, де зложиться тепер для збирання жертв на ратунок потерпівшим від повени в старім краю, не розвязувався і істнував стало, так як і усякі наші другі організації, запомогові, політичні, освітні, драматичні, музичні і т. д., і збирав через цілий рік стало жертви на поміч краєви, десь якусь суму висилав, а решта вкладав на банкове опроцентовання і тримав на чорну годину рідному краєви.

Центральний Ратунковий Комітет в нашій громаді веде господарку в той спосіб, що старається по можности збирати жертви стало і по можности посилати краєви на школи, Дім Інвалідів, інвалідам, політичним вязням, а якусь часть тримає в касі на випадок негайної помочи краєви.

І як тільки прийшла вістка про теперішну потопову катастрофу, наш Комітет, маючи готові гроші в банку, вислав зараз $200.00 на потерпівших від повені, а місяць перед тим вислав $200.00 на школи і Дім Інвалідів у Львові.

В нашій громаді заходом Центрального Комітету завязався комітет до будови Народного Дому, котрий вже перевів ухвали і одобрення по організаціях статута Народного Дому і в 30. жовтня скликає в церковній галі загальне віче в тій справі. Центральний Комітет скликає загальне віче в справі помочи потерпівшим від повени на 23. сего місяця в тій самій гали, як також здасть справоздання за цілий рік зі своєї діяльности.

Громадянин Д. Д.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Про віче в справі несення помочи потерпівшим від повені.

В неділю дня 2. жовтня ц. р. в українській гали при Стейт стр. відбулося віче з рамени місцевого Ратункового Комітету. Голова Ратункового Комітету п. Ів. Ваверчак на вступі поспитав присутних, чи годяться на цей Ратунковий Комітет, який зістав вибраний провізорично на зборах екзекутиві всіх Товариств і Братств? Присутні одноголосно згодилися.

Першим і головним бесідником був др. Л. Мишуга, який переповів всі ті нещастя, які від ряду літ спадають на наш поневолений народ. Однак всі ті нещастя, як і повоєнне лихоліття, стають нічим в порівнанню до того нещастя, яке нанесла на наш рідний край повінь. Др. Мишуга подав причини повени та вияснив становище польського уряду до цего нещастя. Нема слів — говорив бесідник, — якими можнаби вірно представити все те горе, яке переживають під цю пору наші браття в рідним краю. Надія їх на нас в Америці і на братів з Великої України. При кінці своєї бесіди шановний бесідник покликав присутних до зложення численних жертв. Сейчас переведено збірку, якої поіменний спис подаємо при кінці цеї дописи.

По цім говорив гр. Йосиф Буката. Він вказував на потребу дальшої, безперервної, систематичної збірки ратункового фонду до часу, доки ратунок від голодової смерти наших братів в рідній краю буде потрібний.

Слідуючим бесідником був гр. Ник. Пацин. Він говорив о обезсиливу положенню українського селянина і взивав до жертви.

П-ні Лисяк заохочувала присутних, головно женщин, до зорганізовання укр. від. „Червоного Хреста". Як п-ні Лисяк так і др. Мишуга говорили про те, яку велику вагу має для нас, Українців, „Червоний Хрест". Приступаючи до Ч. Х., говорили бесідники, набирає поваги і пошани не тільки та одиниця, яка приступає, але і ціла громада, якої члени творять відділ „Червоного Хреста". А крім цього поміч матеріяльна буде без порівнання більша від тої, яку ми можемо самі зложити. Тому закладаймо українські відділи Червоного Хреста.

Гр. А. Бажан заявив, що в Перт Амбою вже від ряду літ істнує укр. відділ „Червоного Хреста", на що предсідник віча гр. Ів. Ваверчак відповів, що це товариство, за яке згадав гр. Бажан, не виявляє жадної праці і як таке не можна зачисляти його до товариств істнуючих. О. М. Лисяк взивав, щоби всі місцеві товариства і братства складали жертви на ратунок, і то обовязково.

По цім виступила 10-літна дівчинка Юлія Романець, членкиня ново-заснованого українського шкільного товариства „Луг", і виголосила з чувством поезію, підібрану до хвилі часу, такого змісту:

Любі браття і ви сестри, що ми собі думаем,
В ріднім краю страшна нужда, а ми тут весело ся забавляем,
Весело ся забавляем, а нераз і музики грають,
А там наші браття в краю з голоду вмирають.
З голоду вмирають, ходять голі, босі
І в нас ізза моря милостині просять.
Милостині просять, простягають руки,
Тяжко ся дивити на їх тяжкі муки.
Мають вони муки, не мож оповісти,
Не мають в що вбратись, не мають що їсти.
О, Господи милий, поглянь на ті діти,
Що батьків не мають, деж їм ся подіти?
Покинув їх тато, тай на війні згинув,
Свої дрібні діти на віки покинув.
Незабаром й мати з голоду, з розпуки,
Померла й лишилиа діточки на муки.
Ходять дрібні діти, блукають та плачуть,
А над ними хиба круки тільки сумно крячуть.
Ох, Господи милий, отвори нам яму,
Най ми ще побачим свою рідну маму.
Старше руки знесло, тяженько зітхнуло
А молодше лягло тай на гробі вснуло.
Старше шепотіло, страшна ся могила,
Мамо наша, мамо, на щось нас лишила?
Що ми тепер бідні будемо робити,
Не маем що їсти, ані в чім ходити.
А тепер і повінь страшна навістила,
Всьо а всьо забрала, а нещасних нас лишила.
Кождий з нас хай знає, що з уст собі відняти,
А нашим бідним браттям конче треба дати:
І я від товариства „Луг" жертву цю складаю,
І всіх вас до щирих жертв сердечно запрашаю.

(При тім зложила на руки предсідника віча $7.00).

По відспіванню українських гимнів „Ще не вмерла" і „Не пора" віче замкнено.

Поіменний спис жертводавців:

По $11.00: Гр. Демкович, М. Вітів; по $5: І. Ваверчак, Й. Буката, І. Благий, о. М. Лисяк, П. Гаврилів, Й. Білоган, Т. Гавриш; В. Яричевський $3.50; С. Кордяк $3.00; по $2.00: П. Щуцький, А. Лисяк, І. Наумець; по $1.00: Дм. Федчишин, І. Ворона, Г. Геба, Т. Пашуля, Н. Яремко, О. Скалоцький, Д. Навугольник, Д. Мельник, Д. Мисак, С. Гураль, Д. Швайлик, І. Чижик, М. Чабрак, І. Стек, Н. Олійник, О. Ковальчук, Г. Бабин, В. Фединишин, М. Чумер, Т. Воробель, Т. Яхван, В. Дригинич, П. Маник, В. Кардаш, А. Ваверчак, К. Вітів, М. Голіновська, К. Мельникевич, К. Яричевська, В. Дзюбатий, Г. Терефенко, Ю. Андрусечко, Й. Голіновський, П. Макар, В. Кошак, І. Пачковський, Д. Гураль, В. Пеленський, П. Кацюба, С. Макс, Н. Н.

Тов. Січ, від. 155 У. Н. С. $25.00; Бр. св. Василія, від. 168 У. Н. С., $25.00; Сестр. Н. З. Пр. Д. $20.00; Тов. Співацьке Боян $10.00; Укр. Шкільне Тов. „Луг" $7.00; Шкільні діти і старші зложили підчас рухових образів в неділю, дня 9. ц. м. $9.20.

Дрібнішими датками зібрано на віч̇у $21.00.

Разом зібрали $227.70.

Сю суму вислано потерпівшим від повіни через „Обєднання". Дальша збірка йде в повнім розгоні і буде оголошена в „Свободі".

Йосиф Буката і Іван Когут, секретарі.

ЦИГАН З ХРОНОМ.

Ходить циган, ярмаркує,
Лиш копійку має...
„А що тепер найдешевше?"
Мужика питає.

— Та хрін тепер найдешевший!
Мужик йому каже:
За копійку цілу вязку
Сидуха навяже!

Побіг циган між сидухи,
Купив собі хрону,
Подивився на ярмарок,
Тай пішов до дому...

Іде собі дорогою,
Свіжий хрін смакує...
Вертить сверлом йому в носі,
А слів не вгамує...

Втирав, втирав циган очі,
Далі й не втирає...
Сів під мостом і скривився,
Їсть та промовляє:

„Плачте, плачте, дурні очі!
Щоб повилазили!..
Бачилиж ви, препогані,
Те, що купували!"

Ст. Руданський.

ПОДЯКА.

Я низше підписаний, член Братства св. І. Хр. і У. Н. Союза, відділ 292., складаю сердечну подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного по моій жені, Катерині Черевешко, у сумі 500 долярів. Рівнож складаю сердечну подяку місцевим урядникам і всім, що відвідували мене у моім тяжкім нещастю. Дякую також усім тим, що взяли участь у похороні моеі покійної жени Катерини.

Тут підношу ще то обставину, що У. Н. Союз виплатив мені посмертне по моій бл. п. жені без ніякої проволоки, а американська асекурацийна компанія робила мені усі можливі перешкоди й проволікала як найдовше виплачення мені посмертного відшкодування. Раджу тому усім Українцям вступати до У. Н. Союза, бо він се правдивий батько, а ми то немов блудні сини, що втікаем від свого батька й обезпечуемся у чужих організаціях, забуваючи, що правдивим нашим приятелем є лише У. Н. Союз. Тому на закінчення кличу: Нехай живе У. Н. Союз і дай Боже, щоби до року зібрав він усіх Українців під свій прапор.

Олекса Черевешко,
Дітройт, Миш.

ПОЛЬСЬКИЙ СТАРОСТА ПРИНЕВОЛЮЄ УКРАЇНЦІВ ДО МАНІФЕСТАЦІЇ В ЧЕСТЬ ПОЛЬСЬКОГО „БІСКУПА".

Дня 10 вересня святкували Поляки якийсь ювилей свойого епископа-патріота, Бандурського. Щоби сей ювилей виглядав краще, львівський староста Залінський розіслав на якийсь час перед ювилеєм обіжник до громадських урядів по українських селах, львівського повіта, в якому „з горячим покликом" відносився до громадських урядів, щоби вони постаралися з кожного села про делеґацію на маніфестацію для епископа. Делеґація мала явитися у святочних строях, щоби привитати того, що „заохочував до великих вчинків для батьківщини" (Польщі). Староста писав в обіжнику, що він „мітно переконаний що населення його (!) повіту освідомлене й патріотичне і не заведе покладаного довіря". Але що староста сам не вірив у те, що писав, то крім до начальників громад звернувся ще до комадантів жандармських постерунків з наказам, щоби вони „своїм впливом" викликали відповідний настрій на членах громади, аби взяли як найчисленнішу участь в торжествах. Як той „натиск" виглядає знають усі Українці, що жили в Галичині під польською владою!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Наша громада для потерпівших від повені наших братів в краю.

Коли ми почули про страшну повінь, котра навістила Західну Україну, наша громада, не надумуючись довго, скликала збори, вибрала з поміж себе комітет й колекторів і зараз взялась за роботу.

А днесь маємо вже результат нашої праці: двіста долярів вислано вже як першу жертву на допомогу нашим братам. Якби воно не було, однак треба зазначити, що на таку громаду як наша, і в таке велике безробіття, котре ми тепер переживаємо, це не тільки щира але і велика жертва.

Було 4 партії колекторів. До першої партії приналежні: Розалія Вецал і Розалія Шевчук, котрі доручили до Комітету $64.25. Жертвували слідуючі: А. Борис 3 дол.; по 2 дол.: В. Кушнір, М. Чаґарин, Н. Вецал, Я. Процишин, О. Косюк, Н. Черкас; по 1 дол.: І. Гуцул, П. Шевчук, Н. Гладик, А. Королишин, С. Бровчук, І. Ґульовач, А. Братковський, Н. Сулима, Марія Барилюк, Й. Бойко, В. Козак, І. Рапко, Д. Ремінник, П. Клекот, О. Колісник, Л. Ганчарик, П. Копилка, А. Джяман, Й. Джяман, Л. Комуніцький, М. Яцишин, І. Кузій, Л. Бурачок, Н. Герман, Ф. Ціpка, С. Бардачевський, П. Гаврода, І. Паньків, І. Роґожин, П. Ремінник, П. Сорокатий, Г. Паґут, П. Гук, М. Бардачевський, М. Заплітний, А. Іцинко, С. Поляк, Параскевія Липка, К. Сулима, Г. Кузик, М. Натиняк, Ф. Буднік, Сарахман; по 50 цнт.: К. Венґирський, Д. Гафійчук, А. Сирота, Текля Сусла, М. Рибак, А. Ґурняк, Ф. Горбайчук, І. Семечко, Д. Добровода, К. Албрихт, Н. Джяман; по 25 цнт.: Настя Куля, Н. Адамавський, М. Боґович.

До другої партії належать: І. Затонський і М. Чаґарин, котрі доручили $56.90. Жертвували: Василь Патрило 5 дол.; В. Бурак 2 д.; Й. Джяман 2 д.; по 1 дол.: Й. Ґалонська, В. Пасічний, А. Заходнік, Я. Шаравара, І. Познанський, І. Затонський, І. Назарик, О. Литвинець, І. Камфонік, Г. Сусла, Г. Барабаш, Ю. Іванович, М. Фірман, Й. Городивський, Г. Стрик, О. Сусла, П. Схаб, Ф. Боґуцький, М. Федчишин, А. Сусла, В. Свиднарчук, А. Костів, Н. Хіта, Й. Шевчук, М. Подорожний, І. Малинчук, П. Олійник, Ф. Пригода, І. Строцький; К. Фірман 75 ц.; по 50 ц.: Г. Дубина, Г. Косик, В. Кінеш, Й. Квасніцький, Г. Кучир, А. Гурський, С. Буфтик, В. Корнилюк, М. Денис, Й. Бардачевський, М. Кришталович, М. Матковський, М. Грошовий, П. Стрик; по 25 ц.: М. Любач, І. Цибульський, М. Куриза.

До третої партії належать: Катерина Лаба і Марія Кінаш, що доручили до Комітету $44.00. Зложили слідуючі: М. Скибінський 2 дол.; по 1 дол.: М. Кінаш, Т. Лаба, В. Копитко, Я. Мостецький, І. Туз, Г. Голик, Д. Зелененький, І. Паґут, Й. Ірза, О. Роґожинський, А. Басан, П. Гимбаровський, Д. Лукиник, М. Познанський, М. Боднар, К. Свірський, Й. Главацький, М. Карась, М. Овесьний, М. Щеньгор, С. Сагайдак, Анна Коніцька, о. М. Марущак, Г. Гайковий, П. Зарівний, М. Городицький, М. Сагайдак; Й. Чаґарин 75 ц.; Т. Каськів 60 ц.; по 50 ц.: Текля Ґудз, Д. Бардачевський, С. Лемішка, П. Стойка, М. Сирбій, С. Свинарчук, К. Корніцький, П. Сусла, Д. Ґимбаровський, Й. Виспянський, І. Пригода, І. Познанський, І. Корпан, Л. Супер, В. Пророчок, Марія Качар; А. Лаба 30 ц.; по 25 ц.: Г. Вітушинський, А. Ґурський, А. Жаврій; Чорний 10 ц.

До четвертої партії належать: Анна Борозна і Параня Кравець, котрі зложили до комітету: $12.50. Жертвували по 1 дол. слідуючі: Г. Тепер, Й. Кава, Й. Гричух, П. Коцюба, С. Мостецький, М. Станун, М. Підгородецький, М. Камфонік; по 50 ц.: Анна Борозна, О. Кравець, В. Липський, А. Лапчинський, І. Томчук, М. Лотоцький, О. Кухаришин, М. Коперняк.

В церкві зібрав о. М. Марущак $31.05. Отже разом всіх гроший зібрано $199.05. Розходу було $1.24, остало $197.81.

Комітет зі своеї каси додав $2.19 і вислав рівну суму **двіста долярів.** Як бачимо, то немало треба було колекторам находитись, щоби ті гроші зібрати.

Годиться рівнож зазначити, що наша громада ще раз показала, що вона найкраще зорганізована з усіх громад в Ню Інґленд. Всеж на таку велику територію як Ню Інґленд, наша жертва за маленька лепта, бо знаємо, що тут в кождій місцевости живе велике число наших еміґрантів. Тому ми, вунсакетська громада, кличемо до всіх наших громадян, котрі замешкали по широкім Ню Інґленді, щоби скоро орґанізувались в комітети і взялись до роботи. Чейже всім нам, Українцям, відомо, яка страшна повінь навістила наших братів. Де Черемош, Серет, Прут, і много меньших рік через велечезні зливи набрали стільки води, що своїми великими струями залили Покуття і Підкарпаття, заливши всю землю від Турки до Снятина і Косова. Дорогі браття! Які гарні і приємні ці слова: Прут, Черемош, Серет. Як приємно звучать вони тут на далекій іміґрації, коли ми сидимо в затишу і теплій хаті і згадуємо про них. Але скільки шкоди вони тепер нанесли, то аж лячно згадувати! Скільки труду, праці і скільки енерґії було витрачено, аби наші люди могли бодай при життю вдержатись. А тут катастрофа перериває їхню працю і лишає поверх міліона наших братів без стріхи над головою. Страшна се катастрофа, і ми, американські Українці, складаючи свою убогу лепту, знаємо наперед, що ми як бідні іміґранти, котрі із нужди опинившись в чужій стороні, неспроможні нашим братам дати цілої помочи. Однак ми повинні дати хоч стільки, щоби ратувати наш нарід від пошестей, що будуть товаришити повіням. Бо від катів нам не надіятись помочі. Цеж така ясна справа як те, що завтра наступить ясний день. Бо від ката можна сподіватись тільки смерти. Сам наш нарід мусить знайти ратунок у своїх власних силах. І ми мусимо ратувати. Бо ратуючи наших братів від тої катастрофи, даємо доказ, що ми національно зрілі. Ми мусимо прийти до переконання, що тільки тоді позбудемось чужого ярма, коли без ріжниці своїх особистих поглядів зеднаємось в одну революційну українську громаду, і спільними силами будемо боротись проти наших ворогів. Тоді добємося самостійности.

По тій причині і нам, американським Українцям, треба брати участь у тій боротьбі, коли не чинно, то хоч жертвами.

За Вунсакетський Комітет Допомоги Рідному Краєви:

М. Чаґарин, предс.;
Марія Кінаш, кас.;
М. Скибінський, секр.